

Araabia / العربية al-‘Arabīyah

latinisatsioon: ÜRO 1972 + KNABi lisamärgid

Araabia kirja kirjutatakse paremalt vasakule. Kirjas jäävad tavaliselt ära vokaalimärgid jm diakriitilised märgid, mistõttu latiniseerimiseks tuleb õigesti ära tunda nimes esinevad sõnad ning teada araabia kirjakeeles kasutatavat täpset vokaliseeritud kirjutusviisi. Võetakse arvesse ka murdejooni.

Araabia täht võib esineda mitmel eri kujul, vastavalt paiknemisele sõnas. Järgnevas latinisatsioonis on 1. veerus iseseisev, eraldi kasutatav konsonandimärk, 2. veerus järgnevaga (st vasakpoolsega) seotud märk, 3. veerus mõlemalt poolt seotud märk ja 4. veerus eelnevaga, (st parempoolsega) seotud märk. 5. veerus on latinisatsioonivaste.

I. Konsonandimärgid

1	2	3	4	5	11	ر	ر	r	22	ق	ق	ق	ق	q
1	ء			ء ^{-A}	12	ز	ز	z	23	ك	ك	ك	ك	k
2	ا		ا	ا ^{-B}	13	س	س	s	24	ل	ل	ل	ل	l
3	ب	ب	ب	b	14	ش	ش	sh	25	م	م	م	م	m
4	ت	ت	ت	t ^C	15	ص	ص	ṣ	26	ن	ن	ن	ن	n
5	ث	ث	ث	th	16	ض	ض	ḍ	27	ه	ه	ه	ه	h ^C
6	ج	ج	ج	j	17	ط	ط	ṭ	28	و				w
7	ح	ح	ح	ḥ	18	ظ	ظ	ẓ	29	ي	ي	ي	ي	y
8	خ	خ	خ	kh	19	ع	ع	‘						
9	د		د	d	20	غ	غ	gh						
10	ذ		ذ	dh	21	ف	ف	f						

^A Sõna alguses ei latiniseerita.

^B Märki ei latiniseerita, ent vrd *alif* iga (ا) vasteid II tabelis.

^C Teatud sõnalõppudes kirjutatakse algse *tā’* (ت) asemel *ṭ*, st kahe punktiga *hā’* (ه), mida tuntakse *tā’ marbūṭah*’na. Selle latinisatsioon on *h*, v.a *status constructus*’e vormis, kus teda latiniseeritakse *t*-ga, nt همزة القتن *hamzah*, aga همزة القتن *hamzat al-qat*’.

II. Vokaalimärgid jm diakriitilised märgid (ب märgib mis tahes konsonandimärki)

1	ب	a	4	ب	i	7	بَا	ā
2	بَو	aw	5	بُ	u	8	آ	ā
3	بَي	ay	6	بْ ^(A)		9	بِي	ī

10	بُو	ū	13	بِ	i ⁿ
11	بَى	á	14	بُ	u ⁿ
12	بَّ	a ⁿ	15	بِّ	(B)

^A Märgib vokaali puudumist.

^B Märgib konsonandi kahekordistumist.

III. Numbrid

.	١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Numbreid kirjutatakse vasakult paremale: ١٩٩٨ = 1998.

IV. Lisatähed mõnes araabia riigis

(kasutusel nimedes jm puuduvate häälikute edasiandmiseks)

1	ب	f (märgivariant Magribi maades)
2	ق, ف	q (märgivariant Magribi maades)
3	ف	v (Iraagis jm)
4	پ	v (Tuneesias jm Magribi maades)
5	ق	g (Tuneesias)
6	چ	ch [tʃ] (Magribi maades)

Märkused

1. *Hamzah* (ء) kirjutatakse alati sõna alguse *alif* ile (ا), v.a artikkel *al* ja *maddah*'ga vorm \bar{a} .

Hamzah' kandja määratakse järgmiselt:

a. sõna alguses alati *alif* il, nt أَخَذَ *akhadha*;

b. sõna keskel:

- vokaalitu *hamzah* – eelneva vokaali järgi, nt بِيْر *bi'r*;
- vokaaliga *hamzah* vokaalitu konsonandi järel – järgneva vokaali järgi, nt تَسْأَلُ *tas'alu* (erand: kui eelneb y, siis on kandjaks alati y, nt هَيَّئْهُ *hay'ah*);
- kui *hamzah*'le eelneb ja järgneb vokaal, siis on kandjaks eri kombinatsioonide korral:

- a'a – *alif*, nt سَأَلَ *sa'ala*,
- V'u, u'V (V = suvaline vokaal) – w, nt سُؤَالَ *su'al*,
- V'i, i'V – y, nt رَأَيْسَ *ra'is*,
- u'i, i'u – y, nt سُؤَالَ *su'ila*,
- ā'a, ā'ā, ū'a – ilma kandjata, nt بِنَاءَات *binā'āt*;

c. sõna lõpus:

- lühivokaali järel – selle järgi, nt قَرَأَ *qara'a*, قُرِيَ *quri'a*;
- pika vokaali või vokaalita konsonandi järel – ilma kandjata, nt أَصْدِقَاءُ *aṣḍiqā'u*;

- d. *hamzah*'le järgnevat pikka *ā*-d kirjutatakse *maddah*'ga (v.a *ā* järel), nt *آب āb*.
- Määratud artikli *al* puhul kirjutatakse nimealguline artikkel suure algustähega, nime sees olevad artiklid väiketähega. Artikli ja nime vahel tarvitatakse sidekriipsu, nt الوادي *Al-Wādī*.
 - Kui artikkel *al* eelneb sõnale, mis algab „päikesetähtedega“ (*d, dh, ḍ, l, n, r, s, sh, ṣ, t, th, ṭ, z, z*), siis artikli *l* assimileerub järgneva konsonandiga, nt الشارقة *Ash-Shāriqah*, mitte *Al-Shāriqah*.
 - Adjektiivilõppude järjendi *ي* eelistatav latinisatsioon on *īy* (mitte *iyy*).
 - Hamzat al waṣl*'i (أ) vasteks on ' ; seda kasutatakse ainult klassikalise araabia keele latiniseerimisel (vrd klassikalist tähenimetust *hamzatu 'l waṣli*).

KNABi täpsustused transliteratiivsuse tagamiseks (need avalikus väljundis ei kajastu)

- Keskpunkt (·) eraldab järjendeid, mis muidu oleksid eksitavad, nt *ته = t-h, كه = k-h* jne.
- Sõnalõpu *-ah* ja *-at* on araabia *ḥ* vasted; kui sõna lõpus on *ḥ* või *ت*, siis latiniseeritakse lõpud *-a·h* ja *-a·t*. Kui *ḥ* on muu vokaali kui *a* järel, siis tähistatakse seda samuti keskpunktiga: *قناة qanā·t*.
- Peamiselt muudes keeltes esinevate ebareeglipärasuste eristamiseks on kasutusel veel järgmised täpsustused:
 - sõna keskel kasutatavat tähe lõppvormi näitab " , nt *بهاولپور Bhāval"pur*;
 - " sõna lõpus näitab, et originaalkirjas on ta järgnevaga kokku kirjutatud, nt *براكىبرك Barākī" Barak* (kui seejuures puudub tähel ka lõppvorm, siis märgib seda sõna lõpus keskpunkt, nt *پلخمرى Pul-i· Khumrī*);
 - _ näitab, et üheks sõnaks latiniseeritud nimi on originaalkirjas lahus, nt *جلال آباد Jalāl_ābād*;
 - keeltes, kus *ى* on üldjuhul punktideta, ent võib esineda ka punktidega (*ي*), märgib viimast *y* või *ī*.

Hääldus

<i>ā</i>	[a:]	<i>ī</i>	[i:]	<i>ṭ</i>	[t ^s] ^A
<i>á</i>	[a:]	<i>j</i>	[dʒ]~[ʒ]	<i>ū</i>	[u:]
<i>dh</i>	[ð]	<i>kh</i>	[x]~[χ]	<i>y</i>	[j]
<i>ḍ</i>	[d ^s] ^A	<i>q</i>	[q]	<i>z</i>	[ð ^s]~[z ^s] ^A
<i>gh</i>	[ɣ]~[ʁ]	<i>sh</i>	[ʃ]	'	[ʔ]
<i>h</i>	[h], [-] ^B	<i>ṣ</i>	[s ^s] ^A	‘	[ʕ]
<i>ḥ</i>	[ħ]	<i>th</i>	[θ]		

^A Nn emfaatilised häälikud, mille puhul muutub naaberhäälikute hääldus.

^B Sõna lõpus enamasti ei hääldu.